

Kérdések és válaszok (Q&A) a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről és a kapcsolódó intézkedések meghatározásáról szóló ajánláshoz

Az alábbi Q&A gyűjtemény a 2023. január 1. napjától alkalmazandó, a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről és a kapcsolódó intézkedések meghatározásáról szóló 15/2022. (IX.15.) számú MNB ajánlással (**Ajánlás**) kapcsolatban nyújt a szolgáltatók részéről felmerült kérdésekre iránymutatást.

1. Az Ajánlás külön ágazati iránymutatást tartalmaz a vállalatfinanszírozási szolgáltatást nyújtó szolgáltatók számára. Ugyanakkor sem a Pmt., sem a Hpt., illetve az Ajánlás nem tartalmaz értelmező rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a vállalatfinanszírozási tevékenységbe beleértendő/beleérthető-e a garancia-adási, készfizető kezesség nyújtási tevékenység vagy sem?

A pénzmosási/terrorizmusfinanszírozási kockázatok értékelése során a vállalatfinanszírozást egyfelől szűken, másfelől kiterjesztően kell értelmezni, akként, hogy vállalatfinanszírozás alatt csak a külső források körét kell érteni, viszont e körben szükséges értékelni mind a tulajdonosi tőke, mind a hitel típusú források terén valamennyi olyan tevékenységet, szolgáltatást, terméket, ami közvetlenül vagy közvetve a vállalati ügyfél finanszírozásához kapcsolódik, akár pénzeszköz rendelkezésre bocsátása, akár egyéb járulékos kötelezettségvállalás útján. Ennek megfelelően e körben vizsgálandók a klasszikus vállalatfinanszírozási eszközök (tőkejuttatás, hitelnújtás) mellett a különböző szerződésbiztosítékok (bankgarancia, kezesség) nyújtása is. A vállalatfinanszírozásra alkalmas eszközök köre ekképpen nem tekinthető zártnak, az egyes ügyfelek, szerződések relációjában minden esetben külön vizsgálandó.

2. Az Ajánlás 20. pontjának g) alpontja értelmében kockázati tényezőként javasolt figyelembe venni, hogy „[a]z ügyfél végez-e rövid időn belül nagy pénzmozgással jellemzett ügyleteket tisztázatlan kapcsolatokkal rendelkező nonprofit szervezetek bevonásával (például amelyeknek ugyanazon a helyen található a székhelyük, ugyanazok a képviselőik, alkalmazottaik, vagy ugyanazon a néven több számlával rendelkeznek)”. Miképpen értelmezendő a „rövid időn belül”, illetve a „tisztázatlan kapcsolat”?

A „rövid időn belül” kitétel nem határozható meg egységes időintervallumként. Az adott ügyfél, termék, szolgáltatás viszonylatában e tekintetben esetenként akár jelentős eltérés is indokolt lehet. E körben kiemelt jelentősége van az ügyfél általános tranzakciós szokásainak, tevékenysége jellegének, de a bevont nonprofit szervezet körülményei is értékelendők.

A nonprofit szervezettel fennálló kapcsolat tisztázatlanságának megítélése szintén a szolgáltató kockázateértékelésén alapszik. E körben egyfelől vizsgálandó az ügyfél és a nonprofit szervezethez köthető személyek közötti átfedés; másfelől az ügyfél és a nonprofit szervezet tevékenysége, jövedelmi viszonyai; az, hogy a két fél között üzleti vagy pusztán támogatási kapcsolat áll-e fenn, továbbá, hogy az ügyletek jellege mindezen információkkal összeegyeztethető-e. Amennyiben az ügyletek nem illeszkednek az általános üzleti kapcsolatok, vagy támogatási jellegű kapcsolatok mintájába, úgy a kapcsolat nem tekinthető tisztázottnak.

3. Az Ajánlás 50. pont a) alpont i) és iv) alpontjai alapján „[a]z MNB elvárja, hogy a szolgáltató a politikáiban és eljárásaiban határozza meg, hogy az ügyfél-átvilágítás során rendelkezésére bocsátott mely információkat és adatokat fogja megbízhatóként és függetlenként értékelni. Ennek során a szolgáltatónak a következőket javasolt figyelembe venni:

a) az információk megbízhatóságának értékelése körében:

i. milyen mértékben volt szükséges az ügyfelet bizonyos ellenőrzéseknek alávetni a rendelkezésre bocsátott információk vagy adatok megszerzéséhez;

(...)

iv. mennyire könnyen hamisíthatók a rendelkezésre bocsátott, azonosításra szolgáló információk vagy adatok”.

A rendelkezés miként értelmezendő? Könnyen beszerezhetőek voltak-e az információk vagy sokat kellett vizsgáldni, keresni mire sikerült hozzájutni az információhoz?

A rendelkezés alkalmazása során értékelendő egyfelől az ügyfél együttműködése, azaz, hogy a kért információkat, az azokat alátámasztó dokumentumokat a szolgáltató rendelkezésére bocsátja-e, vagy egyéb úton, külön szolgáltatói intézkedés foganatosítására van-e szükség.

Másfelől külön értékelendők az olyan ügyféli hivatkozások, melyek valóságtartalma nehezen ellenőrizhető, például az érintett ország közhiteles nyilvántartásának hiányában.

Harmadsorban figyelemmel kell lenni az alátámasztó dokumentumok megbízhatóságára is. E körben jelentősen eltérhet egy közhiteles igazolás és egy magánokirat „bizonyító ereje”, de adott esetben az okirat kiállításának módja (papír alapú vagy digitális), a kiállító hatóság országának általános jogbiztonsága is (hivatali korrupció kiterjedtsége).

A rendelkezés célja annak kiemelése, hogy nem elégséges pusztán a rendelkezésre bocsátott információ, dokumentum tartalmi értékelése, azok egyéb körülményeire is figyelemmel kell lenni.

4. Az Ajánlás 50. pontjában foglaltak értelmében „[a]z MNB álláspontja szerint a szolgáltatók a központi államigazgatási szervektől származó információkat vagy adatokat kezelhetik úgy, hogy azok jelentős mértékben függetlenek és megbízhatóak”. A jelentős mérték mitől függ (pl. ország/hatóság függő)?

A központi államigazgatási szervektől származó, hivatalos információ alapvetően jelentős mértékben függetlenek és megbízhatónak tekinthető, különösen, ha azt közhiteles nyilvántartás tartalmazza. Mindamellet nem hagyható figyelmen kívül az egyes országok kockázati besorolása, mellyel kapcsolatban a szolgáltató földrajzi kockázatokra vonatkozó kockázatértékelése is meghatározó jelentőségű. A szolgáltatók belső kockázatértékelése vonatkozásában a földrajzi kockázatok értékelése tekintetében megfogalmazott felügyeleti elvárások e körben is megfelelően alkalmazandók.

5. Az Ajánlás 52. pontja szerint „[a]z MNB elvárja, hogy amennyiben az üzleti kapcsolat kezdeményezése, létesítése és fenntartása vagy az ügyleti megbízások végrehajtása nem személyes megjelenéssel történik, akkor a szolgáltató az ügyfél-átvilágítási kötelezettsége során:

- a. **hozzon megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy meggyőződjön arról, hogy az ügyfél az-e, akinek mondja magát; és**
- b. **értékelje, hogy a kapcsolat vagy az ügyleti megbízás nem személyes jellege növeli-e az ML/TF kockázatot, és ha igen, akkor ennek megfelelően szükséges módosítania az ügyfél-átvilágítási intézkedéseit. A nem személyes kapcsolatokhoz társuló kockázat értékelésekor a szolgáltatóknak figyelembe kell venniük a III.2. fejezetben meghatározott kockázati tényezőket”.**

5.1 Kérdéses, hogy az Ajánlás 49. és 50. pontjaiban jelzett, általában a rendszerek integritását ellenőrző megbízhatósági-függetlenségi tesztet abban az esetben is el kell végezni, ha az ügyfél-átvilágítás során az adatok, információk beszerzése személyesen, közvetlenül az ügyféltől történt? Vagy személyes alatt kizárólag a személyes azonosítással egyenértékű biztonságos, védett és előzetesen auditált elektronikus hírközlő eszközök keresztül történt átvilágításra értendő?

Az ügyfél és a tényleges tulajdonos kilétének független és megbízható forrásból való ellenőrzése az ügyfél-átvilágítás módjától független, általános követelmény, melynek – az Ajánlás megfogalmazása szerint is – mind a személyes megjelenés, mind az auditált elektronikus hírközlő eszköz útján végzett ügyfél-átvilágítás, mind a Pmt. 17. § (1) bekezdés szerinti távoli azonosítás esetén irányadó.

5.2 Kérdésként merült fel továbbá, hogy az elvárás kizárólag az ügyfelek által megadott adatok ellenőrzésére használt rendszerekre vonatkozóan várja el a megbízhatóság és függetlenség vizsgálatát?

A megbízható és független forrásból való adatellenőrzés követelménye – ahogy az az Ajánlás megfogalmazásából is következik - nem korlátozódik az ügyfél által szolgáltatott adatok körére, az kiterjed minden olyan információra, mely alapján a szolgáltató megállapítja az ügyfél/tényleges tulajdonos kilétét.

5.3 A kérdés annak okán is merült fel, hogy a tényleges tulajdonosok esetében az ellenőrzés egyelőre kizárólag a TT központi adatbázisban történhetne, ugyanakkor a nyilvántartás nem közhiteles, az abban szereplő adatokat pedig a bankok szolgáltatják ügyfélnyilatkozatok, illetve a hozzájuk, az ügyfelek által benyújtott dokumentumok alapján – tehát milyen mértékben tekinthető függetlennek?”

Az MNB jó gyakorlatként támogatja minden olyan adatbázis, nyilvántartás használatát, ami segítséget nyújt akár az ügyfél, akár a tényleges tulajdonos adatainak megállapításához. E körben a Tényleges Tulajdonosi Nyilvántartás (TT Nyilvántartás) létrehozása nagy előrelépést jelent. Nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy az Afad tv. 4. § (2) bekezdése értelmében a TT Nyilvántartás nem minősül közhiteles hatósági nyilvántartásnak. Az ehhez kapcsolódó kockázat kezelését szolgálja azonban az a vonatkozó rendelkezés, miszerint adateltérés észlelése esetén a szolgáltatónak (a számlavezető kivételével) – az Afad-törvény 11. § (1) bekezdése szerint – jelzési kötelezettsége van a nyilvántartó szerv felé.

Minthogy a fentiek szerint a jogalkotó is számolt a TT nyilvántartás esetleges pontatlanságával, így erre a szolgáltatóknak is figyelemmel kell lennie.

6. Az Ajánlás 65. pontja szerint „[a]mennyiben a szolgáltató nem a jogszabály alapján vezetett, kiemelt közszereplőket tartalmazó hatósági nyilvántartás adatait veszi figyelembe a kiemelt közszereplői adatok vonatkozásában, úgy az MNB elvárja, hogy az e jegyzékekben szereplő információk naprakészek legyenek, valamint, hogy a szolgáltató ismerje e listák korlátait. Elvárt, hogy a szolgáltató szükség esetén további intézkedéseket hozzon, például olyan helyzetekben, amikor a szűrési eredmények nem meggyőzőek vagy nem felelnek meg a szolgáltató elvárásainak”. A hivatkozott nyilvántartás pontosan hol elérhető, továbbá mi annak a megnevezése?

A piacon jelenleg is elérhető több, a kiemelt közszereplői (PEP) minőség vizsgálatát támogató szolgáltatás. Ezek alkalmazásával kapcsolatban a felügyeleti elvárás a szolgáltatók felé mindenekelőtt az, hogy az ellenőrzés naprakész adatok felhasználásával történjen. Adatbázisok használata kapcsán továbbá mindenkor figyelemmel kell lenni a PEP-nek minősülő országokként eltérő körére, illetve az adott nyilvántartás adattartalmának korlátaira is. Mindezek alapján akkor szükséges további intézkedés foganatosítása, amennyiben kétség merül fel a PEP minőség fennállása vonatkozásában.

7. Az Ajánlás 69. pontja alapján „[a]z MNB elvárja, hogy a szolgáltató értékelje az üzleti kapcsolatokhoz és ügyletekhez kapcsolódó kockázatokat, amennyiben a) az ügyfélről közismert, hogy szoros személyes vagy szakmai kapcsolatot tart fenn stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokkal; vagy b) a tényleges tulajdonos(ok)ról közismert, hogy szoros személyes vagy szakmai kapcsolatot tart(anak) fenn stratégiai hiányosságokkal rendelkező kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokkal”.

Miképpen értelmezendő a „szoros személyes vagy szakmai kapcsolat”?

A kérdéses rendelkezés tekintetében szorosnak tekintendő egy kapcsolat, ha az nem eseti (pl. nyaralás, egyszeri szállítmányozás), és akár rendszeres, akár rendszertelen, de ismétlődő ügyleteket eredményez.

Az állampolgárság, lakcím (tartózkodási hely), tartós kiküldetés, családi kapcsolat mindenképpen szoros személyi kapcsolatot eredményez.

Szakmai kapcsolat tekintetében az minősül szorosnak, melyben az ügyfélnek az adott stratégiai hiányosságokkal rendelkező országhoz kapcsolódóan visszatérően vannak ügyletei akár egy, akár több partnerrel, akár közvetlenül az adott országba, akár csak köztes ügyleti „állomásként” érintve azt. E körben értékelendők az ügyfél pusztán pénzügyi kapcsolatai is, pl. számlavezetés, hitelfelvétel. A szoros üzleti kapcsolatnak nem feltétele intézményi kapcsolat (pl. leányvállalat, fióktelep) léte.

8. Az Ajánlás 1. számú mellékletének 65. pontja alapján ügyfélkockázatot növelő tényező többek között, ha „[a]z ügyfél egymásnak ellentmondó életrajzi adatokat vagy azonosító dokumentumokat szolgáltat, nem megfelelő információkkal”. Az azonosító adatokon túl milyen egyéb adatokat ért a kiemelt rendelkezés?

Az AML/CFT kötelezettségek alapját az ügyfélről rendelkezésre álló információk jelentik. Ezek részben a Pmt.-ben előírt azonosítási adatokból származnak, azonban ugyanilyen jelentős a megfelelően kialakított KYC eljárásokból szerzett ismeretek. Ez utóbbiak egyértelműen túlmutatnak az azonosító adatokon. E körben értékelendő körülmény például, ha az ügyfél egyszer menedékesként, más alkalommal pedig letelepedési kötvény folytán tartózkodásra jogosultként hivatkozik magára.